

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

голова Приймальної комісії

Проф. Ігор Цепенда

«24» квітня 2023 р.

ПРОГРАМА
вступного випробування з

“Філософії”

для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю

033 Філософія

на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста) при прийомі на навчання у 2023 році

Розглянуто та схвалено

на засіданні Приймальної комісії

Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника

Протокол № 1 від 24/04/ 2023 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з “Філософії” є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія при прийомі на навчання на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста) до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2023 році за суміжною спеціальністю.

Програма містить основні питання з “Філософії” та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Світогляд та його структура. Філософія як теоретична основа світогляду.
2. Історичні типи світогляду. Міф та релігія як первісні форми світогляду.
3. Предмет філософії та її структура.
4. Філософія і наука: спільні та відмінні риси.
5. Матеріалізм, ідеалізм, дуалізм – напрями вирішення фундаментальних питань філософії.
6. Методи та функції філософії. Світоглядна та методологічна функції філософії.
7. Філософія і філософування. Софійний та епістемний способи філософування.
8. Джерела та соціокультурні чинники зародження філософської думки. Концепції походження філософії. Загальнолюдське та національно-особливе у філософії.
9. Виникнення і основні риси філософії Стародавньої Індії.
10. Специфіка та основні філософські школи Стародавнього Китаю.
11. Антична філософія, її джерела, своєрідність та основні періоди її історії.
12. Основні школи раннього періоду давньогрецької філософії. Космоцентризм та пошук першооснови буття. Початки діалектики та вчення про пізнання.
13. Антропоцентричний переворот в античній філософії. Софісти. Сократ.
14. Філософські системи Платона та Аристотеля.
15. Філософія еллінізму: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм.
16. Філософія Стародавнього Риму. Неоплатонізм.
17. Середньовічна парадигма західноєвропейської філософії. Апологетика, патристика, схоластика. Філософсько-теологічне вчення Августина Блаженного.

18. Полеміка реалізму і номіналізму в середньовічній філософії. Філософсько-теологічне вчення Томи Аквінського.
19. Антропоцентризм та гуманізм філософського мислення епохи Відродження (М. Кузанський, Н. Макіавеллі, Т. Мор, Т. Кампанелла).
20. Натурфілософські ідеї епохи Відродження (Дж. Бруно, М. Копернік, Й. Кеплер, Леонардо да Вінчі).
21. Особливості західноєвропейської філософії (XVI–XVIII ст.).
22. Проблема субстанції, методу пізнання у філософії Нового часу (Ф. Бекон, Дж. Локк, Т. Гоббс, Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Ляйбніц, Дж. Берклі, Д. Г'юм).
23. Особливості поглядів філософів-просвітників на історію, державу, людину і суспільство. Теорія «суспільного договору» та «природних прав» людини.
24. Німецька класична філософія та її місце в історії філософської думки.
25. Етапи розвитку філософії І. Канта. «Коперніканський переворот» І. Канта в теорії пізнання. Вчення І. Канта про розсудок і розум.
26. Діяльно-творча основа буття у філософії І. Фіхте. Філософія тотожності Ф. Шеллінга. Поняття Абсолюту.
27. Філософська система і діалектичний метод Г. Гегеля. Вчення про абсолютний дух. Логіка і теорія пізнання.
28. Антропологічний матеріалізм Л. Фюєрбаха.
29. Філософія К. Маркса. Діяльнісна концепція людини та матеріалістичне розуміння історії. Філософські аспекти неомарксизму. Франкфуртська школа.
30. Філософія позитивізму та його еволюція.
31. Філософські течії неокантіанства та неогегельянства.
32. Прагматизм як напрям західної філософії.
33. Провідні тенденції, риси та напрями сучасної зарубіжної філософії.
34. Ірраціоналізм «філософії життя». Людина як суб'єкт воління у філософії А. Шопенгауера та Ф. Ніцше. Людське життя як культурно-історичний процес у філософії В. Дільтея.
35. Психоаналітична філософія та її розвиток (З. Фройд, К. Юнг, Е. Фромм).
36. Персоналізм – напрям у філософії XX ст.
37. Філософія екзистенціалізму у XX ст. (М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс).
38. Філософська антропологія (М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен).
39. Еволюція релігійної філософії у XX ст. Неотомізм. Тейярдизм. Сучасна протестантська філософія.
40. Філософський структуралізм, герменевтика, феноменологія - течії сучасної філософії.
41. Філософія постмодернізму.
42. Особливості та основні етапи розвитку слов'янської та російської філософії.
43. Основні особливості, джерела та періоди історії української філософії.
44. Філософські ідеї в культурі Київської Русі (XI–XIII ст.).
45. Філософська думка в Україні XIV–XVIII ст. Розвиток гуманістичних ідей в братських школах, Острозькому культурно-освітньому центрі та Києво-Могилянській академії.
46. Філософія Г. Сковороди. Вчення про три світи і дві «натури». Ідеї «сродної

праці» і «нерівної рівності». Кордоцентризм.

47. Особливості розвитку української філософії в ХІХ ст. Філософські аспекти українського романтизму. Філософські ідеї М.Гоголя. Проблема людини і нації у творчості діячів Кирило-Мефодіївського товариства (М. Костомаров, П. Куліш, Т.Шевченко).

48. «Філософія серця» П. Юркевича. Академічна філософія в Україні кінця ХІХ – початку ХХ століть.

49. Філософські ідеї М. Драгоманова О. Потебні, Б. Кістяківського, М. Грушевського, В. Винниченка, В. Вернадського.

50. Філософія І.Франка та обґрунтування української ідеї у його творчості.

51. Філософські погляди В. Липинського, Д. Донцова Лесі Українки, В. Стефаника.

52. Розвиток української філософії у діаспорі (Д. Чижевський, О. Кульчицький, І. Лисяк-Рудницький, Ю. Вассиян, М. Шлемкевич та ін.).

53. Суперечності розвитку філософської думки в Україні у першій третині ХХ століття. Новітня українська філософія. Становлення Київської філософської школи (П. Копнін, В. Шинкарук).

54. Проблема буття у філософії. Історичний розвиток поняття буття.

55. Онтологія як учення про буття. Основні форми буття та їх взаємозв'язок.

56. Проблема субстанції у філософії. Монізм, дуалізм, плюралізм.

57. Поняття матерії. Спосіб та форми існування матеріального світу. Класифікація форм рух, простору і часу.

58. Проблема свідомості у філософії. Поняття ідеального.

59. Генезис свідомості та її структура.

60. Свідомість, мислення і мова у їх співвідношенні.

61. Свідомість і творчість. Сутність творчості та її типи.

62. Самосвідомість.

63. Суспільна свідомість та її основні форми.

64. Психіка, свідомість, душа, дух та проблеми єдності їх у людині.

65. Діалектика як учення про розвиток та її принципи. Альтернативи діалектики.

66. Діалектика і метафізика як вчення про розвиток і способи філософування.

67. Співвідношення руху і розвитку. Поняття розвитку та його ознаки.

68. Логічний апарат діалектики. Категорії діалектики.

69. Основні закони діалектики.

70. Предмет гносеології та її базові категорії (пізнання, суб'єкт, об'єкт, знання).

71. Види, рівні та форми пізнання.

72. Істина та її критерії. Теорії істини.

73. Особливості наукового пізнання.

74. Поняття феноменології, феномену та інтенціональності свідомості. Ознаки феноменологічного стилю мислення.

75. Герменевтика та історичні етапи її становлення. Різновиди герменевтики: релігійна, філософська, раціональна.

76. Соціальна філософія: предмет та основні етапи розвитку.

77. Суспільство і людина - ключові категорії соціальної філософії. Поняття

соціального. Специфіка соціальних законів.

78. Людина як біосоціальна та духовна істота. Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Проблема свободи особи та основні її розв'язання у філософії.

79. Основні концепції суспільства. Суспільство як стабільна функціонуюча та динамічна система.

80. Праця – основа саморозвитку людини та суспільства. Суспільне виробництво, його основні компоненти.

81. Суспільні відносини та їх типи.

82. Структура суспільства та основні сфери суспільного життя.

83. Поняття соціального процесу. Рушійні сили розвитку суспільства. Проблема критеріїв суспільного прогресу.

84. Особистість як суб'єкт суспільного розвитку. Особистість та її типи.

85. Цінності та їх роль в житті людини і суспільства.

86. Суспільство і природа. Особливості прояву природного в основних сферах суспільства.

87. Людинотворча сутність культури.

88. Поняття цивілізації. Цивілізаційні засади суспільства.

89. Глобальні проблеми людства та соціальне прогнозування.

90. Предмет і об'єкт футурології, її основні категорії та методи.

91. Предмет філософії історії. Особливості міфологічного, релігійного та філософського осягнення історії.

92. Формування філософії історії у добу Просвітництва.

93. Філософія історії Г. Гегеля.

94. Теорія історичного процесу К. Маркса: формаційний підхід.

95. Цивілізаційний підхід до історії. Концепція А.Дж. Тойнбі.

96. Морфологія історії О. Шпенглера.

97. Ноосферна концепція В. Вернадського.

98. Проблема суб'єкта історії: людина, історичні спільності, цивілізації. Основні підходи до розуміння рушійних сил і факторів історії.

99. Проблема сенсу історії та суспільного прогресу.

100. Світоглядні основи та структура філософії права. Право як соціально-духовне явище.

101. Співвідношення природних і правових законів, закону і права. Форми права.

102. Природне право та його особливості. Договірна теорія права як вираження природних потреб людини.

103. Право як справедливість. Поняття правової держави та громадянського суспільства.

104. Предмет і завдання філософії політики. Зміст та смисл політичної діяльності.

105. Філософія освіти в трансформаціях соціально-культурного буття. Проблемне поле філософії освіти.

106. Людські способи освоєння природи: предметна діяльність і техніка. Техніка в контексті історичних типів цивілізації.

107. Історичні етапи розвитку техніки.
108. Техніка як об'єкт філософського дослідження. Становлення та розвиток філософії техніки.
109. Гуманітарно-соціологічний, спекулятивно-умоглядний та антропологічний напрями у філософії техніки.
110. Етика як філософська наука. Предмет етики. Етимологія термінів «етика» та «моральний».
111. Структура та функції етики.
112. Поняття моралі, її зміст та структура.
113. Поняття моральної свідомості та її структура.
114. Гуманізм як моральний принцип.
115. Альтруїзм як моральний принцип.
116. Толерантність як головний принцип гуманістичної етики.
117. Індивідуалізм та колективізм як моральні принципи.
118. Основні функції моралі. Загальнолюдський зміст моралі: «золоте правило» в історії людства.
119. Типологія моралі. Особливості авторитарного та гуманістичного типів етики за поглядами Е. Фромма.
120. Співвідношення понять «мораль» і «моральність».
121. Мораль та право як способи соціальної регуляції та їх співвідношення.
122. Етична думка стародавнього Китаю: особливості, ідеї, течії. Конфуціанська етика. Етика даосизму.
123. Основні етичні ідеї староіндійської філософії.
124. Етика Будди.
125. Етичні позиції Сократа і Аристотеля, їх значення для формування європейської етики.
126. Етична позиція епікуреїзму.
127. Етична позиція стоїцизму.
128. Особливості християнського морального вчення та передумови його виникнення.
129. Етичний раціоналізм Нового Часу. Етика Б. Спінози.
130. Етика Просвітництва.
131. Категоричний імператив І. Канта.
132. Етика любові С. Керкегора.
133. Етика співстраждання А. Шопенгауера.
134. Етика прагматизму і утилітаризму.
135. Моральні проблеми сучасного українського суспільства.
136. Добро і зло як категорії етики.
137. Етика науки та її соціальна роль.
138. Ділове спілкування, його особливості та принципи.
139. Естетика: предмет та основні категорії.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В.М., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: курс лекцій. К.: Генеза, 1996. 369 с.
2. Александрова О. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. К.: ПАРАПАН, 2002. 172 с.
3. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. Філософія. К.: Либідь, 2001. 408 с.
4. Возняк С.М. Вступ до філософії. Філософська пропедевтика. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2010. 52 с.
5. Возняк С.М. Філософія Стародавнього світу: Навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2008. 276 с.
6. Возняк С., Голянич М., Москаленко Ю. Філософська думка України: імена та ідеї. Івано-Франківськ: Плай, 2003. 136 с.
7. Вступ до філософії: онтологія людини: Навчальний посібник для студентів вищих учбових закладів/ В.Г.Нестеренко. К.: Абрис, 1995. 336 с.
8. Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика. Підручник /Авт. кол. Волинка Г.І. К., Вища школа, 1999. 624 с.
9. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. Навч. посіб. К.: Наукова думка, 1997. 285 с.
10. Гусев В.І. Західна філософія Нового часу XVII - XVIII століть: Підручник. К.: Либідь, 2000. 368 с.
11. Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст]: монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.
12. Дойчик М.В. Ідея гідності у філософській Томаса Гоббса. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. К. : «Видавництво «Гілея», 2018. Вип. 132 (5). С. 150 – 156.*
13. Дойчик М.В. Ідея гідності у філософії Ж.-Ж. Руссо та її значення для сучасності. *Практична філософія. 2018. № 2 (68). С. 53-61.*
14. Дойчик М. В. Трактатування духовності як основи гідності людини у філософії А. Шопенгауера. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. Серія «Філософія». 2016. Вип. 20. С. 51–57.*
15. Дойчик М. В. Гідність особистості у світлі філософського ідеалізму П. Юркевича. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2015. Вип. 100 (9). С. 116–121.*
16. Дойчик М. В. Етико-екзистенційний вимір розуміння гідності людини у філософській творчості С. К'єркегора. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 107 (4). С. 172–177.*
17. Дойчик М. В. Ідея гідності у філософській творчості Ф. Ніцше. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2016. Вип. 105 (2). С. 252–257.*
18. Дойчик М. В. Юстин Мученик: перший досвід філософського осмислення християнського розуміння гідності. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Філософія. 2018. Вип. 806. С. 132–138.*

19. Етика: Навч. посіб. / В.О. Лозовой, М.І. Панов, О.А. Стасевська та ін.; За ред. проф. В.О. Лозового. К.: Юрінком Інтер, 2002. 224 с.
20. Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с.
21. Ларіонова В.К. Історія етичних вчень: Посібник. Івано-Франківськ: Видавництво «Гостинець», 2004. 192 с.
22. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навчальний посібник. К.: Либідь, 2004. 384 с.
23. Огородник І. В., Огородник В. В. Історія філософської думки в Україні. Курс лекцій: Навч. посіб. К.: Вища школа; Т-во «Знання», 1999. 543 с.
24. Пашук А. І. Нариси з історії філософії середніх віків: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.
25. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник. 3-тє вид. /Петрушенко В.Л. Львів: Магнолія плюс, 2004. 506 с.
26. Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник./ За аг. ред. М.Скринника. Львів: ЛБІНБУ, 2001. 485 с.
27. Сморгж Л.О. Естетика: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 334 с.
28. Соціальна філософія. Короткий енциклопедичний словник. К.: Рубікон, 1997. 400 с.
29. Социальная философия. Учебник. К., Харьков, : Единорог, 2002. 736 с.
30. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова НО. Соціальна філософія. Навч. посіб. К.: Центр учбов. літ. 2009. 272 с.
31. Тофтул М.Г. Етика: Навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2005. 416 с.
32. Естетика: Навчальний посібник / За ред. проф. В.О. Лозового. К.: Юрінком Інтер, 2003. 207 с.
33. Естетика: Підручник / За ред.. Л.П. Левчук. К.: Вища школа, 2005. 431с.
34. Федів Б.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії: Навчальний посібник. - К.: Україна, 2000. 512 с.
35. Філософія: Навч. посіб. 3-тє вид., стер. / За ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 2003. 457 с.
36. Філософія. Посібник/ Авт. кол. Причепій С.М, К.: Академія, 2001. 576с.
37. Філософія: Навчальний посібник / За ред. Т.О.Сілаєвої. Тернопіль: Астон, 2008. 360 с.
38. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К., 1999. 309 с.
39. Doichyk M. Protestant view on Human Dignity from the perspective of Max Weber's methodological individualism: social potential. *Релігія та Соціум: міжнародний часопис*. 2018. № 1-2 (29-30). С. 71–77.
40. Doichyk, M., & Doichyk, O. (2019). The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2(2), 3-12. <https://doi.org/10.15421/341919>
41. Doichyk, M., & Doichyk, O. (2021). Epistemological Premises for the Concept of Dignity in John Locke's Philosophical Discourse. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 4(1), 3-12. <https://doi.org/10.15421/342101>

42. Hoian I. Axiological aspects of moral and legal decision-making/ Anthropological Measurements of Philosophical Research (eng), 2019, NO 16. 66 – 77. <http://ampr.diit.edu.ua/article/view/187572>
43. Hoian I., Budz W. [Anthropological and axiological dimensions of social expectations and their influence on society's self-organizatio](#) (eng). Anthropological Measurements of Philosophical Research, 2020, NO 18. 76-86.
44. Hoian I., Budz W. [Emotions as Self-Organizational Factors of Anthropogenesis, Noogenesis and Sociogenesis.](#) Антропологічні виміри філософських досліджень. Збірник наукових праць. Дніпро. 2021, Вип. 19. 75-87.
45. Maidaniuk, I., Tsoi, T., Hoian, I., Doichuk, M., Patlaichuk, O., & Stupak, O. The Problem of Artificial Intelligence in Contemporary Philosophy. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13(4), 00-00. <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.